

כגפן פוריה

עלון להפצת תורה ויהדות

אין לעיין בעלון זה בשעת התפילה

פרשת שמייני

כח' ניסן תשפ"א

הפטרה: ויוסף עוד דוד, אין אומרים צדקת

יציאת שבת ר"ת 20:24

יג' לעומר – אבות פרק א'

יציאת השבת:

19:44

ירושלים: 19:48

יום רביעי יום הויכרון יום חמישי יום העצמאות
מברכים ראש חודש אייר שיחול בימים שני ושלישי
המולד ביום שני בשעה 7, 47 דקות, 6 חלקים
גיליון 614

מניסת השבת:

18:35

ירושלים: 18:33

שמחה ועצב – גילו ברעדה הרב עמוס שושן - רב ישובי רכס פוריה

הפרשה פותחת במילים: "ויהי ביום השמיני..." כך גם בתחילת התורה במעשה בראשית כתוב "ויהי ערב ויהי בוקר..." לדעת המדרש הסיבה היא, מכיוון שהיתה ביום זה שמחה לפני ריבונו של עולם כיום שנבראו בו שמים וארץ. ואולם ביום שמת זה מתו שני בני אהרון הכהן, איך יכלה להיות שמחה זו שלימה? שאלה זו חוזרת ונשנית בהפטרה של השבת בה אנו קוראים על דוד המעלה את ארון ברית ה' ובדרך שולח עוזה את ידו 'כי שטמו הבקר' וה' מכה והוא נופל מת! האם יש ביום כזה שמחה? ומה הנחמה שיש בדברי משה לאהרון: "הוא אשר דבר ה' לאמור בקרובי אקדש ועל פני כל העם אכבד?"

כדי להבין זאת מעט, נמשיל את הדבר למלך שרצה לאפשר לעבדיו שהיו בארץ רחוקה להיות עמו בקשר, לשם כך הוא דאג להם למכשיר מאוד משוכלל, הורה להם כיצד להרכיבו ולנהוג בו בזהירות. לאחר כמה ניסיונות כושלים להפעילו כשמכשיר זה לא מגיב, ניגש אחד האנשים להפעילו ולפתע נפל ומת! מצד אחד נעצבו האנשים על האיש שמת, אך מנגד ידעו שזהו האות שהמכשיר אכן עובד. כך מסופר שבמשך שבעה ימים היה משה עומד ומשמש ולא ירדה שכינה, והנה ביום השמיני אהרון עובד והשכינה יורדת, נדב ואביהו שמקריבים אש זרה מתים במקום, משכן ה' עובד ונכנס ליעודו. בני ישראל מבנים עד כמה המקום הזה קדוש ויש לנהוג בו בהתאם. זוהי משמעות דברי משה לאהרון: "הוא אשר דבר ה' לאמור בקרובי אקדש ועל פני כל העם אכבד".

מותם של בני אהרון שהיו מגדולי הדור וקרובים לה' הוא אשר קידש את שמו של הקב"ה וגרם לעם ישראל לתת לבית ה' את הכבוד הראוי, וכדברי המדרש: "אמר לו משה לאהרון: אהרן אחי, יודע היית שיתקדש הבית במזודעיו של מקום והייתי סבור או בי או כך, עכשיו רואה אני שהם, נדב ואביהו, גדולים ממני ומנך". זו המזיגה של שני הרגשות גם יחד - 'גילו ברעדה'.

בהוצאת מכון "שערי תורה": פוריה-נוה עובד ד.ג. גליל תחתון 15210

שערי תורה וחסד ע"ר * כולל אברכים * שיעורי תורה * פרסומים תורניים * גמ"ח עזרה לנוקמים *
הדפסה: דפוס כנרת. עריכה: צ. שוריק. היה שותף. להעברת תרומות: בנק המזרחי סניף טבריה מספר חשבון: 123459

בדרך אבות

מנהג ישראל ללמוד מסכת אבות בשבתות שבין חג הפסח ועד חג השבועות, ויש נוהגים לומר פרקי אבות בכל שבתות הקיץ. הלימוד מהווה הכנה לקבלת התורה בבחינת 'דרך ארץ קדמה לתורה'.

אבות העולם

מסכת אבות נתייחדה מכל המסכתות האחרות שבששת סדרי משנה. בעוד שהמשניות האחרות עוסקות בהלכה, מסכת זו עוסקת בדברי מוסר, דרך ארץ ומידות טובות, שנאמרו ע"י רבותינו הגדולים הנקראים "אבות העולם". ומכאן שם מסכת זו "אבות".

וכן כתב רש"י (בסיום פירושו למסכתנו): "ונקראו אלה 'פרקי אבות', מפני שנסדרו הנה דברי 'אבות הראשונים', שקבלו את התורה זה מזה, כגון: משה ויהושע והזקנים זה מזה עד אנשי כנסת הגדולה, ושמאי והלל, רבן יוחנן בן זכאי ותלמידיו: "להודיענו איך היו מעשיהם נכונים, והיו מזהירים לאנשי דורם ומדריכים אותם בדרך ישרה, כמו-כן ראוי לכל חכם להזהיר את בני דורו ולהודיעם דרך ישרה".

הטעם ללימוד אבות
בימים אלו, כיוון שימי
הקיץ הם ימים בהם הטבע
מקיץ מתרדמת החורף
וגם יצריו של האדם
מתעוררים וכדי לרסנם
למידה הנכונה נצטוו
לקרוא ולשנן פרקי אבות,
המכילים דברי מוסר
המעוררים ליראת שמים
וליראת חטא.

טעם נוסף לקריאת שם המסכת 'אבות'. שהדברים המובאים במסכת זו הם אבות ועיקרים לכל חכמה ומצווה ולכל מעלה ומידה, וכדרך שאמרו (אבות ג, ט) "כל שיראת חטאו קודמת לחכמתו - חכמתו מתקיימת וכל שחכמתו קודמת ליראת חטאו אין חכמתו מתקיימת". וכן אמרו (בבא קמא ל, א): "האי מאן דבעי למהווי חסידא לקיים מלי דאבות" - הרוצה להיות חסיד, יקיים את הכתוב במסכת אבות.

דרך ארץ קדמה לתורה

נוהגים לומר פרקי אבות בשבתות שבין חג הפסח ועד חג השבועות, ויש נוהגים לומר פרקי אבות בכל שבתות הקיץ. מנהג זה קדום עוד מימי הגאונים ונזכר כבר בסדור רב עמרם (בשם שר שלום גאון). גם בהלכה הוא מובא בטור אורח חיים (סימן רצב), וברמ"א מוזכר המנהג לומר פרקי אבות בשבתות הקיץ בשעת המנחה.

הנוהגים לומר פרקי אבות בין פסח לעצרת נותנים טעם לדבריהם, כי מסכת זו היא הכנה לקבלת התורה בחג השבועות. וכמו שאמרו: דרך ארץ קדמה לתורה. ומטעם זה נוסף פרק ו' על חמשת פרקי מסכת אבות המקוריים, (אף על פי שהוא ברייתא).

פרק זה נקרא קניין תורה, כיוון שהוא עוסק בדרך קניית התורה ובמעלתה ואין זמן מתאים יותר לקוראו מאשר קודם חג השבועות - חג מתן תורה. לנוהגים לומר פרקי אבות כל שבתות הקיץ, הטעם הוא, כיוון שימי הקיץ הם ימים בהם הטבע מקיץ מתרדמת החורף וגם יצריו של האדם מתעוררים וכדי לרסנם למידה הנכונה נצטוו לקרוא ולשנן פרקי אבות, המכילים דברי מוסר המעוררים ליראת שמים וליראת חטא. (מתוך ספר "מעשה אבות").

כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות

הקשר בין יציאת מצרים לגאולה האחרונה מופיע בדברי הנביא מִיכָה (ו, טו): "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות". ומכאן למדו במדרש (תנחומא, תולדות יו) את הדמיון בין שתי הגאולות: "כך אני עתיד לגאול אתכם לעתיד לבוא משעבוד אדום ולעשות לכם נפלאות, שנאמר: 'כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות'". מדבריו של הנביא אנו לומדים כי גאולת מצרים לא היתה אירוע חד פעמי אלא דגם לגאולת ישראל העתידה וממנה ניתן לקבל תשובות לשאלות ולמבוכות העשויות לצוץ בתהליכי הגאולה העתידית.

מקור נוסף לקשר בין גאולת מצרים (פסח) לגאולה העתידה מוצאים אנו בדברי ה"שפת אמת" (לחנוכה שנת תרמ"א) שהסביר שיש חגים המפורשים בתורה שבכתב, וכנגדם יש חגים מתורה שבע"פ שהם מקבלים את אורם מהמקביל להם בתורה שבכתב, כדמיון אור הלבנה הבא מאור החמה. כך היום טוב (של התורה) משאיר רושם בכנסת ישראל, ובכוח זה הוציאה כנסת ישראל כנגדם רגלים אחרים, כך שחנוכה היא הארה מחג הסוכות, ופורים מחג השבועות, רק לחג הפסח אין עדיין מקבילה, אבל אנו מקווים להיות עוד ככתוב: "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות". דברים אלו כתב ה"שפת אמת" לפני למעלה ממאה עשרים שנה. והנה בימינו נתווסף יום העצמאות ליום שמחה על גאולתנו ופדות נפשנו שהרבנות הראשית קבעה אותו ליום הודאה ושמחה, ונתקיימה כאן נבואתו של ה"שפת אמת".

הקבלה נוספת של יום העצמאות לחג הפסח אפשר להביא מדברי הטור (אורח חיים סימן תכד) שכתב: "סימן לקביעות המועדים א"ת ב"ש ג"ר ד"ק ה"ץ ו"פ. פירוש:

א"ת - יום א' של פסח יהיה לעולם היום בו חל תשעה באב וסימן: על מצות ומרורים יאכלוהו.

ב"ש - ביום ב' של פסח חל שבועות.

ג"ר - ביום ג' של פסח חל ראש השנה.

ד"ק - ביום ד' של פסח חל קריאת התורה בשמחת תורה.

ה"ץ - ביום ה' של פסח חל צום כפור.

ו"פ - ביום ו' של פסח חל פורים שעבר."

אבל בפסח יש שבועה ימים ואין סימן ליום השביעי של פסח. ובימינו נמצאה גם לכך תשובה: לפי א"ת ב"ש, המקבילה של אות ז הוא ע' - ז"ע.

ז"ע ואכן ביום שביעי - ז' של פסח יחול לעולם יום העצמאות. וכך נסגר המעגל של שבעת ימי הפסח, ועוד קשר בין פסח לגאולתנו.

עצמות - עצמאות: בין עצמות לעצמאות יש אות א' בלבד. לומר לנו, כי בטרם קום המדינה, בעת השואה האיומה שפקדה את עמנו, היינו כעצמות היבשות, אך בזכות האמונה בא-ל ובארץ ישראל - זכינו לעצמאות. (הרבי מהוסיאטין).

"מדלג על ההרים" - אמר הקב"ה: אם אני מסתכל במעשיהם של ישראל אינם נגאלים לעולם, אלא למי אני מסתכל? לאבותיהם הקדושים, בזכות אבותם אני גואלם". (שמו"ר טו, ד).

מהלכות ספירת העומר

א. ספירת העומר: כתוב בתורה "וספרתם לכם ממחרת השבת מיום הביאכם את עומר התנופה, שבע שבתות תמימות תהינה" (ויקרא כג, טו). וקבלו רבותינו ז"ל שהשבת האמורה כאן היא יום טוב שגם הוא נקרא בתורה "שבת", והוא יום טוב הראשון של פסח, לכן במוצאי יום טוב ראשון של פסח, התחלנו לספור ספירת העומר, ונמשיך עד התקדש חג השבועות הבא עלינו לטובה.

לדעת הרמב"ם (פ"ח מהלכות תמידין ומוספין הכ"ב) ספירת העומר בזמן הזה היא מדאורייתא, למרות שאין לנו קצירת העומר ואין לנו בית המקדש. אבל לדעת רוב הפוסקים ספירת העומר בזמן הזה היא מדרבנן.

ב. 'לשם יחוד' קודם הספירה: כיון שהספירה מדרבנן, יש שנמנעים מלומר בנוסח 'לשם יחוד' "הריני בא לקיים מצות עשה של ספירת העומר", שהרי לדעת רוב הפוסקים בזמן הזה אין מצווה זו מצות עשה, אלא אומרים "לקיים מצות ספירת העומר". ומיהו, אפשר לומר "לקיים מצות עשה של ספירת העומר", והכוונה למצוות 'לא תסור' שנצטוונו לשמוע לדברי חכמים.

ג. יש שמחמירים על עצמם וטובלים בכל יום אחר הצהרים לפני ספירת העומר, כדי שיוכלו לספור עם הכוונות בקדושה וטהרה.

ד. לכתחילה קודם שיברך, צריך שידע על מה הוא מברך, דהיינו, שידע כמה ימים הוא בספירה. ובדיעבד אם לא ידע ופתח וברך על דעת שיספור כמו שישמע מחבירו – יצא.

ה. המצווה היא לספור תיכף בתחילת הלילה אחר צאת הכוכבים, ולכן יברך אדם מיד כשיזכור ולא ידחה את הספירה. ובדיעבד יכול לספור עם ברכה כל הלילה עד עלות השחר.

ו. מצווה על כל אחד ואחד לספור לעצמו כמו שכתוב בתורה "וספרתם לכם". אמנם אם כיוון בדיעבד לצאת בברכה ובספירה של משהו אחר, והמברך כיוון להוציאו – יצא ידי חובה.

ז. מי ששכח כל הלילה ולא ספר, יספור במשך היום לפני השקיעה בלי ברכה, (אפילו אם התפלל כבר ערבית) ובלילות שאחר כך יספור בברכה. ואם שכח גם כל היום, יספור אחר כך בכל הלילות בלא ברכה (שו"ע תפס סע' ז, ח).

לעילוי נשמות אמו"ר רבי יצחק שושן זצ"ל - נלב"ע יב' תמוז תשע"ז

למעוניינים להשתתף בהוצאת עלון זה נא לפנות לדוד: 0537788483

עלון זה מוקדש:

לפיאת: אברהם ולאח ציטרון. שרה בת שמחה. ציפורה ורחל שושן. ישי חלוי. עזר בן עישה. תקוה בת עזיהו. אלנה בת גיאן. אסתר בת דבבה. מול בת עטלה. אברהם בן רחל. רחמים בן סולמנה. דראל בן אביגיל. אילנה בת סליחה. ישי ורחל לוי. חנה בת זוהרה. מיטל מוריה אדרי. יוסף בן מכל. שמעון אורלי. יצחק דרעי הי"ד.

להחזרת נעדרים צה"ל ושבייו ובהם: אורון שאול. הדר גולדריין. גיא חבר. רון ארד. יהודה כץ. צבי פלדמן.

לעילוי נשמות: הגר"ע יוסף יצחק"ל. הגר"מ אליהו יצחק"ל. רבי מסעוד מלול זצ"ל. רבי יצחק שושן זצ"ל. רבי יעקב שושן. יונה יונה. סופר מנחם. יעקב בנציון. מוסקס חיים דרעי. הרב אברהם צוקרמן. נדיר נחום. ישראל אברהם נתן. שלמה בן מרים. יצחק ועמרם אטיאס. אורן מועלם. אליהו טייטל. דוד גרוסברג. עמוס דמרי. רוי שלמה. סימנמטוב משה יהודה. יצחק זק בן סוליקה. נעים משה. אהרן מורח. יצחק ושמחה אילוז. נסים וסוליקה שושן. נדירה שמעון. יפה זגורי. לויט שבת. חנה יצחק. אסתר חדר. אסתר בת תורא. אליזה בת פריחה. מרים קדושים. תרצה זינדן. אסתר וענבר נחום. דן וטעה אורע. דניאל אלמליח. יצחק ולאח אסתר. אליהו אדרי. עזיה עמוס. רות יעקב. חיה רחל לוי. יונה שרעבי. מרים יהודה. שמואל למברגר. נעמה בת מנוחה. עליזה מועלם. עליזה כהן. שרה אוליאלי. אברהם אדרי. יוסף אלקובי. מיכאל ועקנין. חסיבה ששפוטש. עישה דק. ברכה סופן. כמיסה דידי. כמיסה כהן. אליס טובול. מרים בת רחל. אילה שחר ז"ל.

ולע"נ הנספים בשואה ובהם: אלכסנדר שנדור, שושנה רוזה, רפאל פריץ, וציציליה צילה לבית משפחת ציטרון הי"ד.

למעוניינים להשתתף בהוצאת עלון זה נא לפנות לדוד: 0537788483

אין לעיין בעלון זה בשעת התפילה